Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Drs. M. Sonnema
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

NCTV
Dhr. P.J. Aalbersberg EMPM
Postbus 16950
2500 BZ Den Haag

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Ons kenmerk
003-2022 G&M-CG/ML/eu

Behandeld door
Corona Gedragsunit

Kopie aan

Bijlage(n)
Bijlage 1:gedragsreflecties 21 januari 2022

Datum 24 januari 2022
Betreft Gedragsreflecties opgeleverd 21 januari 2022

Geachte mevrouw Sonnema en heer Aalbersberg,

Op 19 januari jl. heeft u de RIVM Corona Gedragsunit gevraagd om gedragsreflecties op mogelijke aanpassingen van het maatregelenpakket. Op 21 januari 2022 hebben wij deze aan u opgeleverd (zie bijlage 1).

De gedragsreflecties zijn gebaseerd op resultaten uit het gedrags-wetenschappelijk onderzoek van het RIVM en de GGD'en en consultatie van gedragswetenschappelijke experts.

De focus van onze gedragsreflecties ligt op het leren leven met het virus rekening houdend met de mogelijkheden vanuit medisch-virologisch perspectief die gesignaleerd worden met oog op continuïteit van zorg. Hierbij houden we zoveel als mogelijk rekening met de impact van maatregelen op naleving, draagvlak, welbevinden, ervaren rechtvaardigheid en vertrouwen in beleid.

Uitvraag NCTV d.d.19 januari 2022:
Verzoek om gedragsreflecties op mogelijke aanpassingen in het maatregelenpakket. Het gaat hierbij om de volgende opties:
Wijzigen huidige maatregelenpakket met mogelijke versoepelingen:

- Verruimen van de algemene sluitingstijden voor horeca, kunst- en cultuurvertoning, evenementen en de nu nog gesloten dienstverlening.
- Eventuele aanpassingen op eerdere reflecties mbt huidige maatregelenpakket.

Gedragsreflecties
De door het RIVM opgeleverde gedragsreflecties treft u aan in bijlage 1.

Verschillende onderwerpen die we in deze gedragsreflecties aanstippen zijn door ons uitgewerkt in memo's en eerdere brieven met

gedragsreflecties. Deze zijn te raadplegen via www.rivm.nl/gedragsonderzoek/publicaties.

Tot slot attendeer ik u graag op de nieuwe meting van het vragenlijstonderzoek naar gedrag en welbevinden die we gisteren hebben afgesloten. De resultaten daarvan publiceren we op 4 februari aanstaande. En op 8 februari publiceren we de resultaten van het trendonderzoek gedrag & naleving welke komende week zal worden afgenomen.

Tot een nadere mondelinge toelichting zijn wij gaarne bereid.

Met vriendelijke groet,

Dr. Mariken Leurs
Hoofd Corona Gedragsunit
Centrumhoofd Gezondheid en Maatschappij

Datum
24 januari 2022

Ons kenmerk
003-2022 G&M-CG/ML/eu

Bijlage 1:

Datum
24 januari 2022

Ons kenmerk
003-2022 G&M-CG/ML/eu

Gedragsreflecties op beoogde wijzigingen in het corona-maatregelenpakket

RIVM Corona Gedragsunit | 21 januari 2022

Slide 1: Kernboodschap

Kernboodschap: Zet in op het veilig leven met het virus en bied hierbij ondersteuning

- Overweeg, indien epidemiologisch verantwoord, relevante versoepelingen in lager risico settings/gedrag, en biedt perspectief voor hoger risico settings/gedrag, maar voorkom situatie waarin maatregelen opnieuw geïntroduceerd zouden moeten worden.
- Bied concreet perspectief over in welke situatie versoepeling mogelijk is en waarom vanuit breder maatschappelijk perspectief.
- Plaats versoepelingen in (middel)lange termijn corona strategie, en focus op concrete stappen om zo veilig mogelijk open te gaan én open te blijven.

Analyse

- Draagvlak en naleving neemt toe bij hogere perceptie van proportionaliteit, kijkend naar:
    - ***Dreiging*** virus (mn ziekenhuis- en IC-opnames), de ***effectiviteit*** van maatregelen om die dreiging het hoofd te bieden, en ***haalbaarheid/implementeerbaarheid*** van de maatregel,
    - Versus ***maatschappelijke impact***: onderwijsachterstand, economie, fysiek/sociaal/mentaal welzijn (afweging wel communiceren)
- Legitimiteit van huidig Coronabeleid staat onder druk (data trendonderzoek 4-10 januari):
    - De ervaren ***dreiging*** daalt (met ongeveer 10% punt sinds december naar 50%)
    - Omringende landen soepeler beleid / veel publieke oproepen wegens ***maatschappelijke impact***
    - Ervaren proportionaliteit (4-10 januari): te weinig maatregelen 24%, voldoende 38%, te veel 39%. Mogelijk sindsdien verder opgeschoven richting 'te veel maatregelen' (Eenvandaag opiniepanel).
- Draagvlak maatregelen nabije toekomst is deels situatie-afhankelijk:
    - Hoog voor 'basispakket': hygiëne , (zelf)testen bij klachten & isolatie, mondkapjes in binnenruimtes, thuiswerken.
    - Afweging proportionaliteit valt anders uit bij de maatregelen met meer negatieve maatschappelijke impact, hoewel dit afhankelijk is van hoe hoog-risico de setting/activiteit is (bijv. restaurant versus nachtclub).
    - Mensen lijken mn bezoekersbeperking (trendonderzoek), en sluiting culturele sector en restaurants (en in wat mindere mate cafe's) niet meer als proportioneel te ervaren (Eenvandaag panel).

Slide 2: Maatregelenpakket

Verruimen van de algemene sluitingstijden voor horeca, kunst- en cultuur vertoning, evenementen en de nu nog gesloten dienstverlening.

- Uit preferentiestudie afgelopen zomer kwam naar voren dat draagvlak voor sluiten horeca laag is.
- Geef branches – als zij geheel of gedeeltelijk weer open mogen – heldere kaders en ruimte & vertrouwen voor eigen invulling om zo veilig mogelijk open te gaan en open blijven.

Mogelijke aanpassingen op voorgaande reflecties
Onderwijs

- Scholen hebben te maken met veel verzuim (isolatie/ quarantaine). Thuissituaties staan onder druk.
- Deze heeft negatieve gevolgen voor welzijn en sociaal–emotionele ontwikkeling.
- Licht toe wat het perspectief is voor de komende weken.
- Overweeg om de (juiste) mondkapjes gratis beschikbaar te stellen aan leerlingen en medewerkers.

Zelftesten

- Blijf het mensen gemakkelijk maken om zich regelmatig te (zelf)testen door deze gratis beschikbaar te (blijven) stellen en actief over te blijven communiceren.
- Goed uit te leggen hoe goed de tests werken bij Omikron, hoe ze correct afgenomen moeten worden (neus, keel, beide) en hoe dit handig bij kinderen gedaan kan worden zodat het niet onnodig onprettig is.

Quarantaine maatregelen

- Er bestaat verwarring over de regels. Bekijk of deze duidelijker en haalbaarder gemaakt kunnen worden met minder negatieve maatschappelijke impact.

Mondkapjes:

- Het lijkt erop dat het advies om geen stoffen of eigen gemaakte mondkapjes meer te dragen slechts zeer beperkt tot niet wordt overgenomen in de dagelijkse praktijk. Diverse organisaties hebben in het verleden al eigen stoffen mondkapjes laten bedrukken, deze blijven nog in gebruik. Plus wordt een kostenpost voorzien als mensen dit advies opvolgen, welke drempelverhogend is.
- Mondkapjes in drukke binnenruimtes kunnen op steun van de meerderheid rekenen, maar dit lijkt minder in buitenruimtes waar ook voldoende afstand en ventilatie is; en onwaarschijnlijk in buitenruimtes waar het risico op besmettingen als zeer laag wordt gezien.

Slide 3: Aandachtspunten voor communicatie

- Zichtbare, heldere, frequente en concrete communicatie over nut en noodzaak maatregelen, zelftesten én naleving basisregels blijft essentieel. Maak duidelijk wat de huidige basisregels zijn voor Omikron.
- In geval van (gedeeltelijke)versoepelingen:
    - Leg helder de overwegingen achter besluitvorming uit. Ga in op voordelen en nadelen van maatregelen en het risico van versoepelen.
    - Licht toe welke alternatieven zijn besproken, hoe rekening is gehouden met de eerlijke verdeling van lusten/lasten over alle aandachtsgebieden en groepen, en voor- en nadelen voor individu en samenleving.
    - Benoem en toon begrip voor de groep(en) die hun leven nog niet kunnen herpakken of die zorgen hebben omdat de versoepelingen hen te snel gaan. Ga concreet, met begrip, in op breed levende tegenargumenten. Leg verschil in uitgangssituatie met buitenland uit en waarom maatregelen daar andere effecten kunnen hebben.
    - Bij het 'verschuiven van doelpalen' (van IC naar uitval door quarantaine): licht dan het belang daarvan vanuit breed maatschappelijk perspectief (zorg, welzijn, economie, onderwijsachterstanden) toe.

Context/ omgeving

- 'Helpende overheid' waar dat kan, zoals faciliteren naleving met gratis en bereikbaar (zelf)testen en de juiste mondkapjes

Zie voor nadere toelichting en voorbeelden onze eerder uitgebrachte gedragsreflecties en memo's.
www.rivm.nl/gedragsonderzoek/publicaties